

VRIJWILLIGERSWERK IN PAROCHIES

Enkele cijfers

A. Inleiding

Guy Sermeus - voorheen internationaal leider van de afdeling statistiek bij 'Euroconsumers' – voerde in opdracht van de Bisschoppenconferentie van België een studie uit om een schatting te maken van het aantal uren dat parochievrijwilligers presteerden in 2023.

Het onderzoek gebeurde op basis van een vragenlijst die naar de verantwoordelijken van de pastorale eenheden werd gestuurd. Waar er geen pastorale eenheid was, werd de vragenlijst naar de parochies gestuurd.

Een pastorale eenheid is een groepering van parochies die geografisch dicht bij elkaar liggen. Ze wordt opgericht om de pastorale opdrachten van de verschillende parochies gezamenlijk te kunnen uitvoeren. Elke parochie behoudt een eigen secretariaat; de administratieve en pastorale middelen worden gedeeld.

Voor dit onderzoek werd aan een combinatie van 820 pastorale eenheden en individuele parochies gevraagd om een online vragenformulier m.b.t. vrijwilligerswerk binnen pastoraal verband te beantwoorden (aantal vrijwilligers en aantal vrijwilligersuren voor diverse categorieën van pastorale activiteiten en pastorale dienstverlening binnen de katholieke kerk).

In totaal werden 491 bruikbare antwoordformulieren ontvangen [= **60% respons**]. Deze hoge respons maakt de resultaten van het onderzoek bijzonder betrouwbaar.

Het onderzoek concludeert dat er op jaarbasis 3.574.925 uur vrijwilligerswerk wordt verricht in parochies. 76.397 mannen en vrouwen zijn er als vrijwilliger actief.

B. Methodologie, perimeter en limieten van de studie

Methodologie

- **Definitie van vrijwilligerswerk**

Alle vormen van dienstverlening, taken en inzet die door personen op niet-contractuele basis en zonder prestatievergoeding of loonuitkering worden uitgevoerd. Een terugbetaling van gemaakte onkosten en een vrijwilligersvergoeding kunnen uiteraard wel.

- **Steekproef, steekproefcorrecties, steekproefextrapolaties**

Voor dit onderzoek werd aan een combinatie van 820 pastorale eenheden en individuele parochies gevraagd om een online vragenformulier m.b.t. vrijwilligerswerk binnen pastoraal verband te beantwoorden (aantal vrijwilligers en aantal vrijwilligersuren voor diverse categorieën van pastorale activiteiten en pastorale dienstverlening binnen de katholieke kerk).

Over een periode van 3 oktober tot 6 november 2023 werden in totaal 491 bruikbare antwoordformulieren ontvangen [= **60% respons**].

Deze responsgroep omvat 2.058 individuele parochies [= **57% van alle katholieke parochies in België**] - pastorale eenheden zijn hierbij herrekend naar het aantal individuele parochies waarop

hun antwoorden betrekking hebben - en dekt een bevolking van 8.038.184 inwoners [= 69% van de totale Belgische bevolking].

Via *wegingscoëfficiënten* is de proportionele verdeling van het aantal parochies en van het aantal inwoners per bisdom/vicariaat binnen de steekproef in overeenstemming gebracht met de respectievelijke verdelingen per bisdom/vicariaat zoals voorkomend in gans België.

Teneinde overschatting bij het berekenen van de totalen (aantal vrijwilligers en aantal vrijwilligersuren) zoveel mogelijk te beperken, zijn alle door de respondenten opgegeven totalen per individuele categorie van vrijwilligersactiviteit gecontroleerd en gecorrigeerd op buitensporig hoge aantallen. Deze correctie is gebeurd a.d.h.v. een statistische procedure 'boxplot interpretatie' waarbij extreem hoge aantallen naar beneden worden afgevlakt.

Extrapolaties van het aantal vrijwilligers en van het aantal vrijwilligersuren (binnen pastoraal verband) op basis van dit onderzoek kunnen derhalve als representatief en als waarheidsgetrouw voor het geheel van de katholieke kerk in België worden beschouwd.

Perimeter van het onderzoek

Het onderzoek concentreerde zich op 6 domeinen van pastoraal vrijwilligerswerk. Die omvatten 51 subcategorieën van activiteiten die door vrijwilligers worden uitgevoerd.

Liturgie

- Onthaal
- Voorbereiding vieringen (inhoudelijk)
- Lectoren
- Misdiensers
- Kindernevendiensten
- Lekenvoorgangers
- Uitvaarten
- Cantor
- Zangkoor
- Organist
- Muzikanten
- Collectanten
- Communiedelers (binnen en buiten de kerk)
- Kerklinnen
- Andere (omschrijf)

Onderhoud kerk en parochiale gebouwen

- Technici
- Onderhoud (poetsploeg)
- Bloemschikkers
- Onthaal bij openstelling kerk
- Andere (omschrijf)

Diaconie (ontstaan vanuit de parochie/PE en nog steeds een band met de parochie/PE)

- Bezoekers van zieken of alleenstaanden
- Armoedebestrijding (bv. Sint-Vincentiusvereniging)
- Opvang of onthaal vluchtelingen
- Missiegroepen
- Lokale werking Broederlijk Delen
- Lokale werking Welzijnszorg
- Andere parochiale solidariteitsinitiatieven en -vzw's (omschrijf)

Catechese

- Catechumenaat (volwassendopen)
- Doopsel
- Communie
- Vormsel
- Plusserswerking
- Huwelijk
- Andere (omschrijf)

Ondersteuning en begeleiding

- Verloofden
- Gezinnen
- Voorbereiding begrafenissen
- Rouwbegeleiding
- Andere (omschrijf)

Organisatie, beheer en administratie

- Parochieploeg
- Parochiaal secretariaat
- Communicatie
- Vereniging parochiale werken
- Kerkfabriek
- Centraal kerkbestuur
- Parochieraad
- Processiecomité
- Grot- of kapelcomité
- Bedevaarten
- Pastorale vzw's
- Andere (omschrijf)

Limieten van de studie

Bepaalde domeinen van vrijwilligerswerk binnen de katholieke Kerk zijn niet opgenomen in de studie:

- in parochies (bv. pastoraal werk binnen jeugdbewegingen en ouderenverenigingen);
- in aalmoezeniersdiensten (in ziekenhuizen, gevangenissen, het leger, luchthavens en havens enz.);
- in katholieke solidariteitsorganisaties (Entraide & Fraternité, Broederlijk Delen, Action Vivre Ensemble, Welzijnszorg, Kerk in Nood, Missio, BePax, Pax Christi, Justice & Paix, Caritas International, Caritas Hulpbetoon enz.);
- in religieuze ordes en congregaties;
- in nieuwe bewegingen en gemeenschappen (Charismatische Vernieuwing, Fraternité Charles de Foucauld, Neocatechumenale Weg, Chemin neuf, Emmanuel-gemeenschap, Sant'Egidio enz.);
- in diensten van bisdommen;
- in katholieke media;
- in katholieke scholen.

De cijfers uit de studie tonen dus maar een deel van het vrijwilligerswerk dat de Kerk doet leven.

C. Algemene resultaten van de studie

Het onderzoek concludeert dat er op jaarbasis **3.574.925 uur vrijwilligerswerk** wordt verricht in parochies. **76.397 mannen en vrouwen** zijn als vrijwilliger actief.

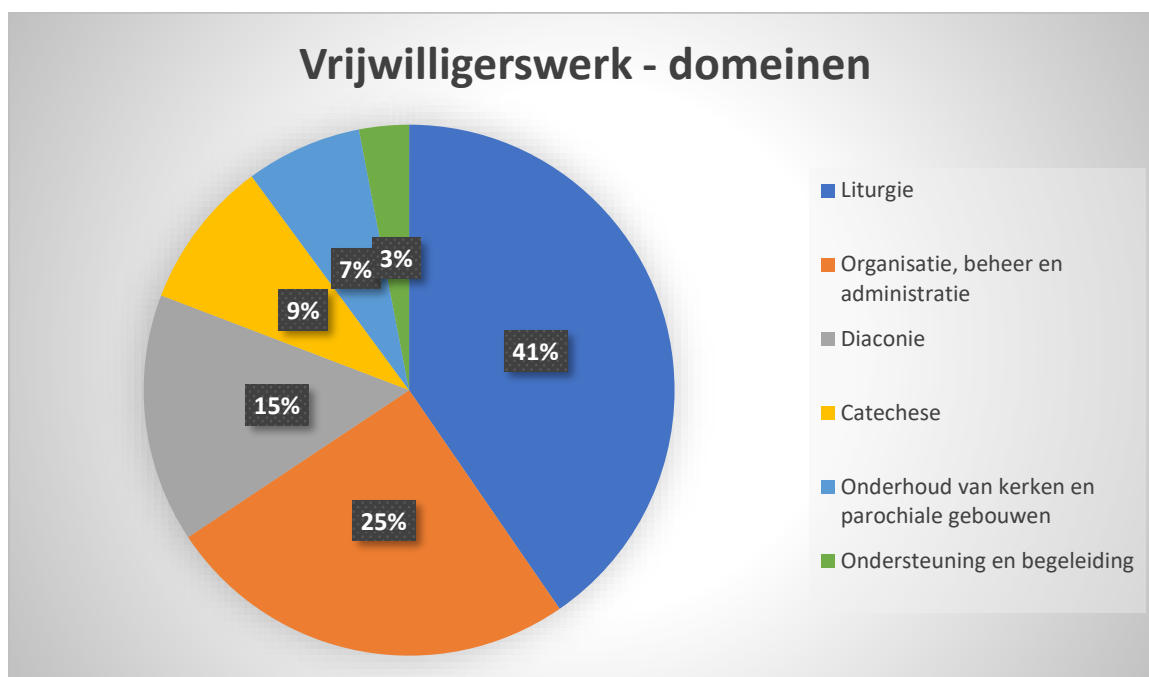
Zoals hierboven vermeld zijn sommige domeinen van vrijwilligerswerk binnen de katholieke Kerk niet onderzocht.

Een jaar voltijds werken komt overeen met 1.700 uur werk (inclusief vakanties en afwezigheden). Het totaal aantal vrijwilligersuren dat binnen de Kerk wordt gepresteerd (enkel op de domeinen waarop het onderzoek betrekking heeft) komt, na toepassing van deze factor, overeen met **2.103 voltijdsequivalenten**.

D. Enkele cijfers uit de verschillende domeinen

Onderzochte domeinen van vrijwilligerswerk: jaarlijks volume aan uren en voltijdsequivalenten

Op jaarbasis gebeurt **3.574.925 uur vrijwilligerswerk** in de parochies.

Liturgie : 1.439.761 uur/jaar = 40,3 %. Dit komt overeen met 847 voltijdsequivalenten.

Top 3 van vrijwilligerswerk binnen het domein 'liturgie':

- 1 Zangkoor
- 2 Lectoren
- 3 Voorbereiding vieringen (inhoudelijk)

Organisatie, beheer en administratie: 902.881 uur/jaar = 25,3 %. Dit komt overeen met 531 voltijdsequivalenten.

Top 3 van vrijwilligerswerk binnen het domein 'Organisatie, beheer en administratie':

- 1 Kerkfabriek
- 2 Parochiaal secretariaat
- 3 Parochieploeg

Diaconie / solidariteit: 546.349 uur/jaar = 15,2 %. Dit komt overeen met 322 voltijdsequivalenten.

Top 3 van vrijwilligerswerk binnen het domein 'Diaconie / solidariteit':

- 1 Armoedebestrijding
- 2 Bezoekers van zieken of alleenstaanden
- 3 Andere parochiale solidariteitsinitiatieven en -vzw's

Catechese: 334.331 uur/jaar = 9,4 %. Dit komt overeen met 197 voltijdsequivalenten.

Top 3 van vrijwilligerswerk binnen het domein 'Catechese':

- 1 Vormsel
- 2 Communie
- 3 Doop

Onderhoud kerk en parochiale gebouwen: 255.805 uur/jaar = 7,2 %. Dit komt overeen met 150 voltijdsequivalenten.

Top 3 van vrijwilligerswerk binnen het domein 'Onderhoud kerk en parochiale gebouwen':

- 1 Onderhoud (poetsploeg)
- 2 Onthaal bij openstelling kerk
- 3 Technici

Ondersteuning en begeleiding: 95.796 uur/jaar = 2,6 %. Dit komt overeen met 56 voltijdsequivalenten.

Top 3 van vrijwilligerswerk binnen het domein 'Ondersteuning en begeleiding':

- 1 Voorbereiding begrafenissen
- 2 Rouwbegeleiding
- 3 Begeleiding van gezinnen

Top 10 van alle categorieën vrijwilligerswerk: uurvolume op jaarbasis

1. Liturgie: Zangkoor – 605.532 uur/jaar = 19,9 %
2. Organisatie, beheer en administratie: Kerkfabriek – 280.812 uur/jaar = 7,9 %
3. Diaconie / solidariteit: Armoedebestrijding – 196.332 uur/jaar = 5,5 %
4. Diaconie / solidariteit: Bezoekers van zieken of alleenstaanden – 173.352 uur/jaar = 4,8 %
5. Organisatie, beheer en administratie: Parochiaal secretariaat – 159.420 uur/jaar = 4,5 %
6. Catechese: Vormsel – 130.908 uur/jaar = 3,7 %
7. Organisatie, beheer en administratie: Parochieploeg – 126.240 uur/jaar = 3,5 %
8. Liturgie : Lectors – 117.420 uur/jaar = 3,3 %
9. Catechese: Communie – 100.836 uur/jaar = 2,8 %
10. Diaconie / solidariteit: Andere parochiale solidariteitsinitiatieven en -vzw's - 98.076 uur/jaar = 2,7 %

Deze 'Top 10' is goed voor 58,6 % van het vrijwilligerswerk in de parochies.

E. Tijdsinvestering van de vrijwilligers

Anno 2023 kan de katholieke kerk in België rekenen op zowat **76.397 vrijwilligers**, actief binnen de pastorale dienstverlening en de pastorale activiteiten.

Allen tezamen presteren deze vrijwilligers **maandelijks 297.910 vrijwilligersuren**, goed voor een gemiddelde van 3,9 uren per vrijwilliger.

13.607 vrijwilligers (top 10% van de vrijwilligers) presteren maandelijks gemiddeld 12,99 vrijwilligersuren (min. 9 en max. 34 uren).

6.320 vrijwilligers (top 5% van de vrijwilligers) presteren maandelijks gemiddeld 16,24 vrijwilligersuren (min. 11 en max. 34 uren).

1.178 vrijwilligers (top 1% van de vrijwilligers) presteren maandelijks gemiddeld 27,94 vrijwilligersuren (min. 25 en max. 34 uren).

F. Categorieën met een tekort aan vrijwilligers

Bepaalde parochies rapporteren een tekort aan vrijwilligers.

De studie laat zien voor welke categorieën vrijwilligers het meest welkom zouden zijn.

Er wordt een onderscheid gemaakt tussen categorieën waarvoor in sommige parochies te weinig vrijwilligers zijn en categorieën waarvoor helemaal geen vrijwilligers zijn.

De belangrijkste categorieën waarvoor in sommige parochies extra vrijwilligers welkom zouden zijn, zijn:

- Vormselcatechese
- Parochieteam
- Catechese in voorbereiding op eerste communie

De belangrijkste categorieën waarvoor in sommige parochies helemaal geen vrijwilligers zijn en vrijwilligers dus welkom zouden zijn:

- Pluswerking
- Kindernevendiensten (liturgie)
- Begeleiding en ondersteuning van gezinnen

G. Vergelijking met de cijfers van de jaarrapportage

De jaarlijkse telling die het Interdiocesaan Centrum in 2023 uitvoerde, rapporteerde 114.159 vrijwilligers in de parochies (zie Jaarrapport Katholieke Kerk 2023 p. 65).

Het verschil tussen het aantal vrijwilligers op basis van de jaarlijkse telling en het aantal op basis van het statistisch onderzoek kan worden verklaard door de welomschreven gebieden die in de statistische studie zijn onderzocht (zie punt B 'Methodologie, perimeter en limieten van de studie').

Bovendien is de jaarlijkse telling van vrijwilligers zoals uitgevoerd door het Interdiocesaan Centrum gebaseerd op een vragenlijst die rechtstreeks naar de individuele parochies wordt gestuurd. De statistische studie ging naar de pastorale eenheden en, bij gebrek aan een pastorale eenheid, naar individuele parochies.

Het is ook mogelijk dat de verantwoordelijken van de pastorale eenheden die de vragenlijst hebben beantwoord, de hoeveelheid vrijwilligerswerk in de diverse parochies van hun eenheid hebben onderschat.

H. Verhouding tussen betaalde krachten en vrijwilligers

Het Jaarrapport van de katholieke Kerk in België 2023 telde **2.277 bedienaars van de eredienst** die worden betaald door de federale overheid.

Het voorliggende statistische onderzoek telde **76.397 vrijwilligers**: dit komt overeen met **34 vrijwilligers voor elke betaalde kracht**.

De jaarlijkse telling uitgevoerd door het Interdiocesaan Centrum in 2023 rapporteerde 114.159 vrijwilligers in de parochies: dit komt overeen met 50 vrijwilligers voor elke betaalde kracht.